

ચેક કલેક્શન પોલિસી

ચેક કલેક્શન પોલિસી

પરિચય

ચેક કલેક્શન પોલિસી એ ગ્રાહકોને બહેતર સેવા પ્રદાન કરવા અને કામગીરીના ઉચ્ચ ધોરણો સેટ કરવા માટે બેંકના ચાલુ પ્રયાસોનું પ્રતિબિંબ છે. આ પોલિસી પારદર્શિતા અને ન્યાયીપણાના સિદ્ધાંતો પર આધારિત છે. બેંક તેના ગ્રાહકોને ઝડપી સંગ્રહ સેવાઓ અને સગવડ પૂરી પાડવા માટે ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ વધારવા માટે પ્રતિબદ્ધ છે. પોલિસી દસ્તાવેજ નીચેના પાસાઓને આવરી લે છે:

ચેક કલેક્શન પોલિસીના પાસાઓ

- ભારત અને વિદેશમાં કેન્દ્રો પર સ્થાનિક રીતે ચૂકવવાપાત્ર ચેક અને અન્ય સાધનોનો સંગ્રહ.
- આઉટસ્ટેશન ચેકો
- સાધનોના સંગ્રહ માટે સમયના ધોરણો
- એવા કિસ્સાઓમાં વ્યાજની ચૂકવણી જ્યાં બેંક બહારના સાધનોની આવકની વસૂલાત માટે સમયના ધોરણોને પૂર્ણ કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે
- બેંક ખાતામાં ખાતા ચૂકવનારના ચેકનો સંગ્રહ
- પરિવહનમાં ખોવાઈ ગયેલા સંગ્રહ સાધનો સાથે વ્યવહાર

1. સંગ્રહ માટેની વ્યવસ્થા

A. સ્થાનિક તપાસ -

- સ્થાનિક રીતે ચૂકવવાપાત્ર તમામ ચેક અને અન્ય નેગોશિએબલ સાધનો કેન્દ્રમાં પ્રવર્તતી ક્લિયરિંગ સિસ્ટમ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવશે. નિર્દિષ્ટ કટ-ઓફ સમય પહેલા બ્રાન્ચ કાઉન્ટર પર અને બ્રાન્ચ પરિસરમાં કલેક્શન બોક્સમાં જમા કરાયેલા ચેક તે જ દિવસે ક્લિયરિંગ માટે રજૂ કરવામાં આવશે. ચેક ડિપોઝિટ ક્રિઓસ્કમાં કટ-ઓફ સમય પછી જમા કરાયેલા ચેક આગામી ક્લિયરિંગ ચક્રમાં રજૂ કરવામાં આવશે. પોલિસી તરીકે, બેંક ગ્રાહકના ખાતામાં તે જ દિવસે ક્રેડિટ આપશે જે દિવસે અંતિમ ક્લિયરિંગ સેટલમેન્ટ થાય છે અથવા એ દિવસે કે જ્યારે તેમની રજૂઆતના કામકાજના બીજા દિવસે જ્યારે વધુમાં વધુ ક્લિયરિંગ થાય. ક્લિયરિંગ હાઉસના ચેક રિટર્ન શેડ્યૂલ મુજબ ક્રેડિટ કરવામાં આવેલી રકમો ઉપાડવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે.
- પેપર આધારિત ક્લિયરિંગ સિસ્ટમની કાર્યક્ષમતા વધારવા માટે, નેશનલ કેપિટલ રિજન (NCR) માં ચેક ટ્રંકેશન સિસ્ટમ (CTS) લાગુ કરવામાં આવી હતી. જુલાઈ 2008 થી, નવી દિલ્હી બેંકર્સ ક્લિયરિંગ હાઉસની તમામ સભ્ય બેંકો CTSમાં ભાગ લઈ રહી છે. ત્યારબાદ CTS ને ચેન્નાઈ અને મુંબઈ ખાતે ગ્રીડ મોડેલમાં લાગુ કરવામાં આવ્યું હતું જ્યાં સંબંધિત પ્રદેશો હેઠળના વિવિધ રાજ્યો/શહેરો ગ્રીડ દ્વારા ભાગ લે છે. તદનુસાર, સમગ્ર ભારતમાં CTS કામગીરી હવે માત્ર ત્રણ ગ્રીડ એટલે કે દક્ષિણ/પશ્ચિમ/ઉત્તર દ્વારા નિયંત્રિત કરવામાં આવી રહી છે.
- આરબીઆઈના સંચાર નં. RBI/2020-21/107 DPSS.CO.RPPD.No.SUO 21102/04.07.005/2020-21 તારીખ 15 માર્ચ, 2021ના રોજ, બેંકોને સૂચના આપવામાં આવે છે કે તે દેશની તમામ બેંક શાખાઓમાં ચેક ટ્રંકેશન સિસ્ટમ

(CTS) 30 સપ્ટેમ્બર, 2021 સુધી લંબાવે. બેંકો તેમની પસંદગીનું મોડલ અપનાવવા માટે સ્વતંત્ર છે, જેમ કે દરેક શાખામાં યોગ્ય ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર જમાવવું અથવા હબ અને સ્પોક મોડલ વગેરેને અનુસરવું અને સંબંધિત બેંકો આને કાર્યરત કરવા માટે આરબીઆઈની સંબંધિત પ્રાદેશિક કચેરી સાથે સંકલન કરશે.

d. ઇમેજિંગ અને ચેકની કાપણીની રજૂઆત સાથે, સાધનોની ભૌતિક હિલચાલ બંધ કરવામાં આવી છે અને ઇમેજ અને ચેકના ડેટાની ઇલેક્ટ્રોનિક હિલચાલ, સમાધાનની પ્રક્રિયાને ઝડપી બનાવશે અને આખરે ક્લિયરિંગ ચક્રમાં ફેરફાર કરશે. ગ્રીડ ક્લિયરિંગ, સીમાઓ ભૂંસી નાખવાની અને ઇન્ટરસિટી ક્લિયરિંગની પ્રક્રિયાને દૂર કરવાની ખાતરી કરશે, આમ સ્થાનિક ચેકની સાથે સમગ્ર શહેરોમાં ચેકની વસૂલાતને સક્ષમ બનાવશે.

e. CTS ક્લિયરિંગના ફાયદાનો સારાંશ નીચે આપેલ છે:

- ઝડપી ક્લિયરિંગ ચક્ર
- બહેતર સમાધાન/ચકાસણી પ્રક્રિયા
- વધુ સારી ગ્રાહક સેવા. ઉન્નત ગ્રાહક વિન્ડો
- સ્થાનિક અને ઇન્ટરસિટી ક્લિયરિંગ ચેક્સ માટે T+0
- ક્લિયરિંગ હાઉસનું અધિકારક્ષેત્ર સમગ્ર દેશમાં વિસ્તૃત કરી શકાય છે –તેના માટે કોઈ ભૌગોલિક અવલંબન નથી
- તે વ્યવહાર ખર્ચ ઘટાડે છે
- ટ્રાન્સમિશન રૂટને સુરક્ષિત કરીને ઓપરેશનલ રિસ્ક ઘટાડે છે
- ગ્રીડ ક્લિયરિંગ સીટીએસ પ્રવૃત્તિઓનું કેન્દ્રીકરણ સક્ષમ કરે છે જે સ્કેલ અને ખર્ચની અસરકારકતાવાળી અર્થવ્યવસ્થા લાવે છે

f. સ્વીકૃતિનો સમય - કાઉન્ટર પરની શાખાના કામકાજના કલાકો દરમિયાન તેમજ ચેક ડ્રોપ બોક્સમાં ચેક સ્વીકારવામાં આવશે. કાઉન્ટર પર જ્યાં ચેક જમા કરવામાં આવ્યો હોય ત્યાં ગ્રાહકને સ્વીકૃતિ આપવી જોઈએ. વૈકલ્પિક રીતે, ચેક ડિપોઝિટ કિઓસ્ક (પસંદગીના સ્થળોએ ઉપલબ્ધ) પર ચોવીસ કલાક જમા કરી શકાય છે.

g. અન્ય બેંકો (સ્થાનિક ક્લિયરિંગ) પર દોરવામાં આવેલા સ્થાનિક ચેકો માટેના સંગ્રહનો સમય-સંગ્રહ માટે ચેક મોકલવા માટેનો કટ-ઓફ સમય દરેક સ્થાન/શાખા માટે દરેક સ્થાન પર ક્લિયરિંગ હાઉસ દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલ કટ-ઓફ સમયના આધારે નક્કી કરવામાં આવશે. ગ્રાહકો માટે કટ-ઓફ સમય શાખાઓ/ડ્રોપ બોક્સ પર દર્શાવવામાં આવશે.

સ્થાનિક ચેક માટે, સ્થાનિક ક્લિયરિંગ માટેની સમયરેખા લાગુ થશે. ખાતાધારકને કેન્દ્રમાં પ્રચલિત રિટર્ન ક્લિયરિંગ ધોરણો મુજબ કટ-ઓફ સમય પછી ભંડોળ ઉપાડવાની છૂટ છે.

બેંકની પોતાની શાખાઓ (ટ્રાન્સફર ચેક) પર દોરવામાં આવેલા સ્થાનિક ચેક માટેના સંગ્રહનો સમય

કાઉન્ટર પર અને શાખા ડ્રોપ બોક્સમાં ચેક જમા કરવામાં આવે છે	તે જ દિવસે (ફક્ત કામકાજના દિવસોમાં જ ઉપલબ્ધ)
---	--

B. આઉટસ્ટેશન તપાસો

a. બહારના કેન્દ્રો પરથી ઉપાડ માટે અન્ય બેંકોને લાખવામાં આવતા ચેક સામાન્ય રીતે તે કેન્દ્રો પર બેંકની શાખાઓ દ્વારા એકત્રિત કરવામાં આવશે. જ્યાં બેંકની પોતાની કોઈ શાખા નથી, ત્યાં ચેક સીધા જ તે બેંકને કલેક્શન માટે મોકલવામાં આવશે જ્યાંથી તેનો ઉપાડ કરવાનો હોય અથવા આવા ચેક કોરસ્પોન્ડન્ટ બેંક દ્વારા એકત્રિત કરવામાં આવશે.

- b. બહારના કેન્દ્રો પર બેંકની પોતાની શાખાઓ પર દોરેલા ચેક પ્રચલિત આંતર-શાખા વ્યવસ્થાનો ઉપયોગ કરીને એકત્રિત કરવામાં આવશે. બેંકની કોઈપણ જગ્યાએ બેંકિંગ સેવાઓના ભાગ રૂપે, ગ્રાહકોને બેંક દ્વારા સમયાંતરે નિર્ધારિત મર્યાદા/ચાજને આધીન બેંકની પોતાની શાખાઓ પર દોરેલા ચેક માટે તે જ દિવસે ક્રેડિટ આપવામાં આવશે.
 - c. આઉટસ્ટેશન ચેકની વ્યાખ્યામાં ડિમાન્ડ ડ્રાફ્ટ, બેંકર ચેક, વ્યાજ વોરંટ અને બેંક દ્વારા જ દોરવામાં આવેલા ડિવિડન્ડ વોરંટનો સમાવેશ થતો નથી.
- C. આરબીઆઈ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલ ખાસ ક્લિયરિંગ**
- a. નાણાકીય વર્ષ માટેના તમામ સરકારી વ્યવહારોના હિસાબની સુવિધા આપવા માટે, RBI દરેક નાણાકીય વર્ષની છેલ્લી તારીખે કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારના ખાતાઓમાં સ્પેશિયલ ક્લિયરિંગ કરે છે, તે જ દિવસે રિટર્ન ક્લિયરિંગ થાય છે.
 - b. RBI દ્વારા પરિપત્ર જારી કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં તમામ સભ્યોની બેંકોને વર્તમાન નાણાકીય વર્ષ માટેના તમામ સરકારી વ્યવહારોના એકાઉન્ટિંગની સુવિધા આપવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે.
 - c. તમામ સભ્ય બેંકો માટે સ્પેશિયલ ક્લિયરિંગમાં ભાગ લેવો ફરજિયાત છે,
 - d. સરકારી ચેક માટેના ખાસ ક્લિયરિંગ માટે, NPCI દ્વારા નિયમિત સત્રના સમય પછી એક સત્ર હાથ ધરવામાં આવે છે.
- D. વિદેશી દેશોમાં ચૂકવવાપાત્ર ચેક -બેંકની શાખાના કામકાજના સમય દરમિયાન વિદેશી ચલણના ચેક સ્વીકારવામાં આવશે.**
- a. આવા સાધનોમાં, મોટા પ્રમાણમાં વધેલા જોખમને ધ્યાનમાં રાખીને વિદેશી ચલણના ચેકની તાત્કાલિક ક્રેડિટ આપવામાં આવશે નહીં. ઓછા મૂલ્યના ચેક માટે, ગ્રાહક ઝડપથી ભંડોળનો લાભ લેવા માટે કુલિંગ પીરિયડ (જો કોઈ હોય તો) ની માફી માટે વિનંતી કરીને એકાઉન્ટ હોલ્ડિંગ શાખાનો સંપર્ક કરી શકે છે.
 - b. વિદેશી કેન્દ્રો પર ચૂકવવાપાત્ર વિદેશી ચલણના ચેક સંવાદદાતા બેંકોની સેવાઓનો ઉપયોગ કરીને એકત્રિત કરવામાં આવશે. જ્યાં બેંક અથવા તેના સંવાદદાતાઓની સીધી હાજરી ન હોય તેવા કેન્દ્રો પર વિદેશી બેંકો દ્વારા ઉપડવામાં આવેલા ચેક સીધા જ ડ્રો કરનાર બેંકને મોકલવામાં આવશે, જેમાં સંવાદદાતા બેંકોમાંથી એક સાથે જાળવવામાં આવેલા એક્સિસ બેંકના સંબંધિત નોસ્ટ્રો એકાઉન્ટમાં રકમ જમા કરવાની સૂચના આપવામાં આવશે.
 - c. ચેક કલેક્શન નીચેના પરિમાણોમાં થશે:
 - વિદેશી ચલણના ચેક/ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ માટે કલેક્શનનો મોડ ચલણ, ડ્રોઇના સ્થાન, ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટની રકમ પર આધાર રાખે છે અને તેની જાણ ગ્રાહકને કરવામાં આવશે.
 - d. હાલમાં, બેંક યુએસએમાં અમારી કોરેસ્પોન્ડન્ટ બેંક પાસેથી USD ડિનોમિનેટેડ ચેક/ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ માટે 'ફાઇનલ ક્રેડિટ સર્વિસ'નો લાભ લે છે જેના હેઠળ અંતિમ ક્રેડિટ (આશ્રય વિના) પ્રાપ્ત થાય છે. નોસ્ટ્રો એકાઉન્ટમાં 24માં કામકાજના દિવસે વિદેશી ચલણના ચેક માટે ક્રેડિટ પ્રાપ્ત થાય છે અને ગ્રાહકના ખાતામાં નોસ્ટ્રો ક્રેડિટનું મૂલ્ય તે તારીખ સાથે બીજા કામકાજના દિવસે જમા કરવામાં આવે છે.
 - e. લાગુ પડતી કરન્સીમાં નામાંકિત વિદેશી ચલણના ચેક/ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ (સમય સમય પર ભાગીદાર બેંક સાથેની ગોઠવણ મુજબ) માટે બેંક અમારી કોરેસ્પોન્ડન્ટ બેંકો પાસેથી 'કેશ લેટર સ્કીમ' કે જે સંવાદદાતા બેંકો પ્રદાન કરે છે તેનો પણ લાભ લે છે.

કોરસપોન્ડન્ટ બેંક આવી કામચલાઉ કેડિટ લંબાવવા, બેંકના નોસ્ટ્રો ખાતામાં આ સ્કીમ હેઠળ નોંધાયેલા સાધનોથી સંબંધિત કામચલાઉ ધિરાણ એ શરતે કરે છે કે પછીના કોઈપણ ચેક રિટર્નની પ્રાપ્તિ પર નોસ્ટ્રો એકાઉન્ટમાંથી ડેબિટ કરી શકાય. નોસ્ટ્રો ખાતામાંથી પછીથી ડેબિટ થઈ શકે તેવા ભંડોળના ઉપયોગના જોખમ સામે રક્ષણ આપવા માટે, બેંક સંબંધિત દેશોને લાગુ પડતા ચોક્કસ ફ્રિલિંગના સમયગાળા માટે, નોસ્ટ્રો ખાતામાં પ્રાપ્ત કેડિટ, ગ્રાહકના ખાતામાં જમા કરાવતા પહેલા જાળવી રાખે છે (12 થી 18 દિવસ સુધી, સ્થાનિક સંચાલિત નિયમનોદ્વારા).

- f. 'ફાઇનલ કેડિટ સર્વિસ' અને 'કેશ લેટર સ્કીમ'ની સગવડો ઉપરોક્ત વિગત મુજબ વિદેશમાં કોરસપોન્ડન્ટ બેંકો દ્વારા તેની જોગવાઈને આધીન છે અને અન્ય કરન્સી અથવા ભૌગોલિક વિસ્તારોમાં પાછી ખેંચી લેવા અથવા વિસ્તારવા માટે જવાબદાર છે. વધુમાં, બેંક, પોતાની વિવેકબુદ્ધિથી, ચેકની સંખ્યા, સેવા પૂરી પાડવાની કિંમત અને અન્ય કોઈપણ વ્યવસાય/અનુપાલન/જોખમ પરિબળો નક્કી કરી શકે છે.
- g. વિદેશી ચલણના ચેક કે જે 'ફાઇનલ કેડિટ સર્વિસ' અથવા 'કેશ લેટર સ્કીમ' હેઠળ નોંધાવી શકાતા નથી, તેમને સીધા જ ડ્રો કરનાર બેંકને મોકલવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવશે, જેમાં કોઈ એક સંવાદદાતા બેંક સાથે જાળવવામાં આવેલા એક્સિસ બેંકના સંબંધિત નોસ્ટ્રો એકાઉન્ટમાં રકમ જમા કરવાની સૂચનાઓ સાથે મોકલવામાં આવશે. આવા ચેક ડાયરેક્ટ કલેક્શન હેઠળ જ મોકલવામાં આવે છે. જો ડ્રો કરનાર બેંક પાસે ચેક કલેક્શનની કેબ્રિય સુવિધા હોય તો ડાયરેક્ટ કલેક્શન પર મોકલવામાં આવેલા ચેક માટે, ખાતામાં કેડિટ મેળવવા માટે ગ્રાહકને કોઈ ચોક્કસ સમયમર્યાદા આપવામાં આવતી નથી. તેવી જ રીતે, ડાયરેક્ટ કલેક્શન માટે મોકલવામાં આવેલા ચેક માટે, બેંકના લાગુ ચેક કલેક્શન શુલ્ક સિવાય, ડ્રો કરનાર બેંક અને કોરોસપોન્ડન્ટ બેંક દ્વારા ચેકની આવકમાંથી વધુ કપાત થઈ શકે છે, જેનું પ્રમાણ ચેક જમા કરાવતી વખતે નક્કી કરી શકાતું નથી.
- h. ગ્રાહકના ખાતામાં કેડિટ એન્ટ્રી બેંકના નોસ્ટ્રો ખાતામાં ભંડોળની કેડિટની મૂલ્ય તારીખના આધારેની મૂલ્યની તારીખ હશે.
- i. ગ્રાહક ખાતામાં ફંડ અને કેડિટની અરજીની તારીખથી પ્રવર્તતો વિનિમય દર (ટેલિગ્રાફિક ટ્રાન્સફર બાયિંગ રેટ) લાગુ કરવામાં આવશે.
- j. ચેક પરત કરવાના કિસ્સામાં, ગ્રાહકના ખાતામાં થતી ડેબિટ એન્ટ્રી બેંકના નોસ્ટ્રો એકાઉન્ટમાં ભંડોળના ડેબિટની મૂલ્ય તારીખના આધારે મૂલ્યાંકિત હશે. આવા કિસ્સાઓમાં વિનિમય દરનું જોખમ ગ્રાહક દ્વારા ઉઠાવવામાં આવશે.
- k. લાગુ પડતા શુલ્ક, સંગ્રહની પદ્ધતિ પર આધાર રાખે છે કે જેના હેઠળ ચેક/ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ કલેક્શન માટે મોકલવામાં આવે છે અને બેંકના ચાર્જીસની સૂચિમાં ઉલ્લેખિત કરવામાં આવે છે.
- l. કલેક્શન પર મોકલવામાં આવેલ વિદેશી ચલણના ચેકો માટે, સંબંધિત બેંક ચાર્જિસ અને કુરિયર ચાર્જિસ, જ્યાં પણ લાગુ હોય ત્યાં વધારાના કલેક્શન તરીકે વસૂલવામાં આવશે.

E. વિલંબિત કેડિટ માટે વળતર

- a. કલેક્શનના આધારે મોકલવામાં આવેલા ચેક્સ/ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ માટે, એકવાર રકમ તેની કોસ્પોન્ડન્ટ બેંક સાથેના બેંકના નોસ્ટ્રો એકાઉન્ટમાં જમા થઈ જાય પછી બેંક કલેક્શનની તારીખનું મૂલ્યાંકન કરશે.
- b. જ્યારે રકમ ક્રેડિટ માટે બાકી હોય તે તારીખથી વધુ વિલંબના કિસ્સામાં, વિનિમય દરની કોઈપણ પ્રતિકૂળ હિલચાલ માટે વળતર ચૂકવવાપાત્ર છે.
- c. વિદેશી ચલણમાં સાધનોના સંગ્રહમાં વિલંબને કારણે વળતર ભારતીય રૂપિયામાં ચૂકવવામાં આવશે, જ્યારે ક્રેડિટની રકમ વાસ્તવિક તારીખ સુધી ક્રેડિટ માટે બાકી હોય તે તારીખ પછીના બે કામકાજના દિવસોથી ગણતરી કરેલ સમયગાળા માટે ઉપર જણાવેલ વળતર મુજબ ગ્રાહકના ખાતામાં ચૂકવવામાં આવશે. સ્પષ્ટતા ખાતર, જે દિવસે ક્રેડિટ માટે રકમ બાકી છે તેની ગણતરી નીચે પ્રમાણે કરવામાં આવે છે:
 - 'ફાઇનલ ક્રેડિટ સર્વિસ' હેઠળ નોંધાયેલા ચેક/ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ અથવા ડ્રોઇ બેંકમાંથી સીધા વસૂલાત માટે મોકલવામાં આવ્યા: ભારતમાં કામકાજનો દિવસ જે વિદેશી ચલણના ચેકને લગતા નોસ્ટ્રો એકાઉન્ટમાં ક્રેડિટની મૂલ્ય તારીખને તરત જ અનુસરે છે.
 - 'કેશ લેટર સ્કીમ' હેઠળ નોંધાયેલા ચેકો/ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટો: વિદેશી ચલણના ચેક માટે લાગુ ફ્લીંગનો સમયગાળો પૂરો થયા પછી તરત જ ભારતમાં કામકાજનો દિવસ ચાલુ થાય છે.

F. સ્થાનિક/આઉટસ્ટેશન/વિદેશી ચલણ ચેક/ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટની તાત્કાલિક ક્રેડિટ

- a. બેંકની કાર્યક્ષમ ક્લિયરિંગ પ્રક્રિયાઓને ધ્યાનમાં રાખીને સ્થાનિક ચેકની તાત્કાલિક ક્રેડિટ આપવામાં આવશે નહીં, જે ખાતરી કરે છે કે ચેકની આવકની વસૂલાતમાં વિલંબ થતો નથી. કેન્દ્રો પર, જ્યાં કોઈ ક્લિયરિંગ હાઉસ અસ્તિત્વમાં નથી, ત્યાં એકત્ર કરતી શાખાએ તેના પોતાના SOAનો ઉપયોગ કરીને નજીકની શાખા દ્વારા CTS ક્લિયરિંગમાં ચેક રજૂ કરવો જોઈએ.
- b. બેંકની શાખાઓ / એક્સ્ટેન્શન કાઉન્ટર્સ એક્સિસ બેંકના કેન્દ્રો પર દોરેલા આઉટસ્ટેશન ચેક્સ/ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ માટે રૂ. 15,000/- (કોઈપણ એક સમયે એકાઉન્ટ દીઠ મહત્તમ મર્યાદા બાકી રહેતી) ની કુલ કિંમત સુધી તાત્કાલિક ક્રેડિટ આપશે. ખાતાધારકો 6 મહિના કરતાં ઓછા સમયગાળા માટે આવા ખાતાઓના સંતોષકારક આચરણને પાત્ર છે.
- c. ખાતાના સંતોષકારક આચરણ, ગ્રાહકની ધિરાણપાત્રતા અને ગ્રાહકની જરૂરિયાતની વાસ્તવિકતાની કાળજીપૂર્વક ચકાસણી કર્યા પછી બ્રાન્ચ હેડની સંપૂર્ણ વિવેકબુદ્ધિથી તાત્કાલિક ક્રેડિટ આપવામાં આવશે.
- d. આ સુવિધા ગ્રાહકોના બચત બેંક/કરંટ/રોકડ ક્રેડિટ ખાતામાં આપવામાં આવશે.
- e. આ નીતિ હેઠળ, ડિમાન્ડ ડ્રાફ્ટ્સ, વ્યાજ/ડિવિડન્ડ વોરંટ જેવા પ્રીપેડ સાધનોને ચેકની સમાન ગણવા જોઈએ.
- f. રૂ. 250/- આવા દરેક કેસ પર સામાન્ય વસૂલાત શુલ્ક કરતાં વધુ અને વધુ ફ્લેટ ફી શુલ્ક તરીકે લેવામાં આવશે.
- g. આ નીતિના હેતુ માટે, સંતોષકારક રીતે સંચાલિત ખાતું એ છે જે નીચેના તમામ માપદંડોને પૂર્ણ કરશે:

- ઓછામાં ઓછા છ મહિના પહેલાં ખોલવામાં આવે છે અને KYC ધોરણોનું પાલન કરે છે.
- જેનું આચરણ સંતોષકારક રહ્યું છે અને બેંકે કોઈ અનિયમિત વ્યવહારો નોંધ્યા નથી.
- જ્યાં કોઈ ચેક/ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ કે જેના માટે તાત્કાલિક ક્રેડિટ આપવામાં આવી હતી તે નાણાકીય કારણોસર અવેતન પરત કરવામાં આવી હતી.
- જ્યાં બેંકને તાત્કાલિક ક્રેડિટ આપ્યા બાદ પરત કરાયેલા ચેક સહિત ભૂતકાળમાં એડવાન્સમાં ભરેલી કોઈપણ રકમની વસૂલાતમાં કોઈ મુશ્કેલીનો અનુભવ થયો નથી.
- ઓછામાં ઓછા અગાઉના 2 ક્વાર્ટર માટે સરેરાશ ત્રિમાસિક બેલેન્સ (AQB) ની જાળવણી.

h. તાત્કાલિક ધિરાણ પણ નીચેના માપદંડોને આધીન રહેશે:

- ખાતું ભારતીય રૂપિયામાં હોવું જોઈએ.
- ચેક/ડીડી ભારતમાં ચૂકવવાપાત્ર (કો-ઓપરેટિવ બેંક સિવાય) અનુસૂચિત વ્યાપારી બેંક પર લખવામાં આવવો જોઈએ.
- આ સુવિધા ગ્રાહકને તેની આધાર શાખામાં જ આપવામાં આવશે.
- ચેક પોસ્ટ-ડેટેડ/જૂના થઈ ગયા હોવા જોઈએ નહીં (ક્લિયરિંગમાં રિટર્નના જોખમને ટાળવા માટે). ચેક સમાપ્તિની તારીખથી ઓછામાં ઓછા 14 કામકાજના દિવસો પહેલાંના હોવા જોઈએ.
- ખાતું 'નિષ્ક્રિય' હોવું જોઈએ નહીં.
- પાત્ર ખાતામાં, કોઈપણ સમયે તાત્કાલિક ક્રેડિટની રકમ, એક અથવા બહુવિધ ચેક/ડીડી માટે, રૂ.15,000/-થી વધુ ન હોવી જોઈએ.
- ચેક/ડીડીની કોઈ આંશિક તાત્કાલિક ક્રેડિટ હોવી જોઈએ નહીં.
- ચેક બીજા ખાતામાંથી ગ્રાહકનો પોતાનો ચેક ન હોવો જોઈએ એટલે કે સ્વ-ડ્રોનો ચેક હોવો જોઈએ નહીં.
- સ્પીડ ક્લિયરિંગ વ્યવસ્થા હેઠળ એકત્રિત કરાયેલા ચેક પર તાત્કાલિક ક્રેડિટની સુવિધા લાગુ થશે નહીં.
- નુકસાનની રકમ, છેતરપિંડી અને ગ્રાહક સમસ્યાઓને ધ્યાનમાં લઈને તાત્કાલિક ધિરાણની નીતિની વાર્ષિક સમીક્ષા કરવામાં આવશે.

i. આવા સાધનોમાં મોટા પ્રમાણમાં વધેલા જોખમને ધ્યાનમાં રાખીને વિદેશી ચલણના ચેકની તાત્કાલિક ક્રેડિટ આપવામાં આવશે નહીં. ઓછા મૂલ્યના ચેક માટે, ગ્રાહક ઝડપથી ભંડોળનો લાભ લેવા માટે ક્લિયરિંગ પીરિયડ (જો કોઈ હોય તો) ની માફી માટે વિનંતી કરીને એક્સાઉન્ટ હોલ્ડિંગ શાખાનો સંપર્ક કરી શકે છે.

j. ત્વરિત ક્રેડિટ આપવામાં આવી હોય ત્યાં અવેતન પરત કરાયેલા ચેક પર વ્યાજ વસૂલવું - જો ચેક અચૂક પરત કરવામાં આવે તો, ચેકની કિંમત તરત જ ખાતામાંથી ડેબિટ કરવામાં આવશે. ચેક પરત કરવાની તારીખે ખાતામાં અપૂરતા બેલેન્સના કિસ્સામાં, બેંકના પ્રાથમ લેન્ડિંગ રેટ (PLR) પર વ્યાજ ચેકની ક્રેડિટની તારીખથી ગ્રાહક જે તારીખે સારી રકમ આપે છે ત્યાં સુધી વસૂલવામાં આવશે. આવા કેસોમાં લાગુ પડતા ચેક રિટર્નનું શુલ્ક વસૂલવામાં આવશે.

G. સ્થાનિક/આઉટસ્ટેશન ચેકની ખરીદી

બેંક તેની વિવેકબુદ્ધિથી, અગાઉની ગોઠવણ મુજબ સંગ્રહ માટે ટેન્ડર કરાયેલ સ્થાનિક/બહારના ચેક ખરીદશે. તે માટે ખાતાની સંતોષકારક વર્તણૂક ઉપરાંત, ચેક ખરીદતી વખતે ચેકના ડ્રોઅરની સ્થિતિ પણ ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે. આઉટસ્ટેશન ચેક ખરીદવાની સુવિધા સ્પીડ ક્લિયરિંગ વ્યવસ્થા હેઠળ એકત્રિત કરાયેલા ચેક પર લાગુ થશે નહીં.

H. ચૂકવણી કરનાર બેંક દ્વારા અવેતન કરાયેલા ચેક પરત કરવામાં આવ્યા

- સ્થાનિક/સીટીએસ ક્લિયરિંગમાં રજૂ કરવામાં આવેલ ચેક અથવા વસૂલાત માટે મોકલવામાં આવેલો અવેતન ચેક પરત કરવામાં આવે તો, વળતર માટેના કારણો આપતી સલાહ સાથેનું સાધન બેંકમાં નોંધાયેલા તેના/તેણીના મેઇલિંગ સરનામા પર ખાતાધારકને મોકલવામાં આવશે. સાધન ખાતાધારકની સંમતિથી ખાતાધારકને અથવા તેના/તેણીના પ્રતિનિધિને પણ સોંપી શકાય છે. બેંકના ચાર્જીસના શિડ્યુલ મુજબ લાગુ પડતા શુલ્ક વસૂલવામાં આવશે.
- ચેક રિટર્ન શુલ્ક ફક્ત એવા કિસ્સામાં જ વસૂલવામાં આવશે જ્યાં ગ્રાહકની ભૂલ હોય અને આવા રિટર્ન માટે તે જવાબદાર હોય. રિટર્ન માટેના કારણોની સચિત્ર યાદી, જ્યાં ગ્રાહકની ભૂલ ન હોય તે પરિશિષ્ટ-1 તરીકે જોડાયેલ છે.
- ચેક કે જે ચૂકવનારને કોઈપણ આશ્રય વિના ફરીથી રજૂ કરવાની જરૂર છે, તે તાત્કાલિક આગામી પ્રેઝન્ટેશન ક્લિયરિંગમાં 24 કલાક (રજાઓ સિવાય) કરતાં વધુ સમય પછી રજૂ કરવામાં આવશે નહીં અને એસએમએસ તથા ઈમેલ, વગેરે દ્વારા ચેતવણી સાથે આવી રજૂઆતની ગ્રાહકોને યોગ્ય સૂચના આપવામાં આવશે.
- પરત કરાયેલા વિદેશી ચલણના અવેતન ચેક માટે, સંવાદદાતા બેંક દ્વારા લાગુ પડતા વળતર શુલ્ક, કુરિયર ચાર્જીસ અને અન્ય કોઈપણ લાગુ પડતા શુલ્ક, જે ખાતામાં ચેક જમા કરવામાં આવ્યો છે તે સાધનની કિંમત સાથે, જો પહેલેથી જ જમા કરવામાં આવ્યો હોય તો તેમાંથી ડેબિટ કરવામાં આવશે.
- બેંકને સેવાઓ આપવા માટે સૂચના આપનાર ગ્રાહક વિદેશી કાયદાઓ અને ઉપયોગો દ્વારા લાદવામાં આવેલી તમામ જવાબદારીઓ સામે બેંકને વળતર આપવા માટે બંધાયેલ અને જવાબદાર રહેશે. વિદેશી કેન્દ્રો પર ડ્રો કરાયેલા ચેક જમા કરાવતા ગ્રાહકોને ડ્રોઇ દેશોમાં પ્રવર્તતા ચેકના સંગ્રહને લગતા ઉપયોગ/પ્રથાઓ અને કાયદાઓથી વાકેફ હોવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે.
- એકત્ર કરતી બેંક દ્વારા વસૂલાત માટે મોકલવામાં આવેલ ચેક છેતરપિંડી / નાણાકીય કારણોસર કોઈપણ વિદેશી દેશમાં સ્થિત બેંકો દ્વારા પરત કરી શકાય છે (તેમના ક્લિયરિંગ / સંગ્રહમાં રજૂઆત પછી) છેતરપિંડીવાળા ચેકને વિદેશમાં બેંકો તેમની રજૂઆત પછી કોઈપણ સમયે પરત કરી શકે છે.
- આવા રિટર્ન ચેકના કિસ્સામાં, ચેક એકત્ર કરતી બેંકને કોઈ સુરક્ષા ઉપલબ્ધ નથી. વિદેશી બેંક તેના નોટ્સ્ટ્રો એકાઉન્ટને ડેબિટ કરીને એકત્રિત બેંકના ખાતામાં અગાઉ જમા કરાયેલા પરત ચેકની રકમ વસૂલ કરે છે, તેથી સંગ્રહ કરનાર બેંક છેતરપિંડી / નાણાકીય કારણોસર પરત કરાયેલા ચેક માટે થાપણકર્તાને કોઈ વળતર આપી શકશે નહીં.
- વધુમાં, બેંકને થાપણકર્તાના ખાતામાં જમા કરાયેલા ચેકની રકમ (વિદેશી બેંક દ્વારા ડેબિટ કરાયેલી વિદેશી ચલણની રકમની સમકક્ષ શાસક વિનિમય દરે) જે તારીખે રકમ વસૂલ કરવામાં આવે તેનીકેડિટની તારીખથી આવકની વ્યાજ સાથેની તારીખસુધી વસૂલ કરવાનો અધિકાર છે. વિદેશી ચલણના સાધનો માટે કૃપા કરીને ક્લોઝ (j) ના પોઈન્ટ (ડી) વિદેશી ચલણમાં ચૂકવવાપાત્ર ચેક નો સંદર્ભ લો.

- i. ઈન્ટરનેશનલ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ, યુનિફોર્મ રૂલ્સ ફોર કલેક્શન (ICC-522)માં વિગતો તરીકેના વિવિધ લેખો ચેકના સંગ્રહ માટે લાગુ થશે.

2. સ્થાનિક/આઉટસ્ટેશન ચેક/ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટના સંગ્રહ માટેની સમયમર્યાદા

ક્રમ નં	પ્રકાર તપાસો	સમયના ધોરણો	ટીકા
1.	સ્થાનિક તપાસ	ભંડોળની પતાવટ પર.	સ્થાનિક ચેક ક્લિયરિંગ હાઉસના અધિકારક્ષેત્રમાં ચૂકવવાપાત્ર છે અને કેન્દ્રમાં પ્રવર્તતી ક્લિયરિંગ સિસ્ટમ દ્વારા તે રજૂ કરવામાં આવશે. 1 ઓક્ટોબર 2021થી અમલમાં, બેંકની તમામ શાખાઓએ ફરજિયાતપણે CTS ક્લિયરિંગમાં ભાગ લેવો જરૂરી છે. શાખાઓ દ્વારા મેળવેલા તમામ ચેક CTS ક્લિયરિંગ માટે કલેક્ટર શાખા દ્વારા તેના પોતાના SOL મારફતે અથવા પોતાના SOLનો ઉપયોગ કરીને નજીકની શાખા દ્વારા રજૂ કરવામાં આવશે. નજીકની કલેક્ટીંગ શાખા દ્વારા ચેક રજૂ કરવામાં આવે તેવા કિસ્સામાં, મૂળ સાધનો સંગ્રહ કરવા માટે સંગ્રહ શાખામાં પાછા લાવવામાં આવશે. સંબંધિત રિટર્ન ક્લિયરિંગ બંધ થયા પછી તરત જ સ્થાનિક ચેકોમાંથી ઉદભવેલી કેડિટ ગ્રાહકોના ખાતામાં આપવામાં આવશે અને તે જ દિવસે અથવા પછીના કામકાજના દિવસે વ્યવસાય શરૂ થયાના એક કલાકની અંદર સામાન્ય સુરક્ષાને આધીન મહત્તમ ઉપાડની મંજૂરી આપવામાં આવશે. ઉપરોક્ત ધોરણ અપવાદરૂપ સંજોગોમાં ક્લિયરિંગ હાઉસ દ્વારા રિટર્ન ક્લિયરિંગના સમયના વિસ્તરણને પણ આધીન છે, જે સલાહ મુજબ ઉપાડની મંજૂરી આપવામાં વિલંબ તરફ દોરી શકે છે.
2.	બધા રાજ્યની રાજધાનીઓમાંઆઉટસ્ટેશન ચેકો દ્વારા ઉપાડ થઈ શકે છે.	કામકાજના સાતદિવસો	કામકાજના દિવસોમાં બેંકની રજાઓ અને ક્લિયરિંગ હાઉસ કાર્યરત ન હોય તેવા દિવસોનો સમાવેશ થતો નથી. કામકાજના દિવસો બંને છેડા/કેન્દ્રો પર ગણવામાં આવશે.

ક્રમ નં	ચેકનો પ્રકાર	સમયના ધોરણો	નોંધ
3.	મુખ્ય શહેરમાંથી બહારગામના ચેકો દ્વારા ઉપાડ થઈ શકે છે.	દસ કામકાજના દિવસો	- કરો -
4.	આઉટસ્ટેશન ચેકો કે જેના દ્વારા અન્ય તમામ સ્થળો પરથી ઉપાડ થઈ શકે છે.	ચૌદ કાર્યકારી દિવસો	બેંકોએ આ હેતુ માટે સંવાદદાતા/ઉપાડનાર બેંકો પર આધાર રાખવો પડશે.
5.એ	CTS ક્લિયરિંગમાં કલેક્શન માટે ચેક મોકલવામાં આવ્યા છે	T+0 ગ્રાહક દ્વારા સમય અને સ્થાન(શાખા/સીડીકે) પર આધાર રાખીને સાધનની થાપણ મૂકી શકાય છે. થાપણ માટેનો કટ ઓફ સમય શહેર પ્રતિશહેર અને ગ્રીડથી ગ્રીડ અલગ હોઈ શકે છે. જો કે, ઉપાડ ટેના ચેકોની હાજરી કોઈપણ ખાસ ભૂગોળ પ્રતિમર્યાદિત છે, તેવા સાધનોને બહારના સાધનો તરીકે રજૂ કરવા પડશે અને આ અનુભૂતિ ટેની સમયરેખા પોઈન્ટ નંબર 2 માં દર્શાવેલ હશે. ટેબલ સ્ક્રીન ચેક કે જે P2F દ્વારા રજૂ કરવામાં આવશે તે માત્ર ચોક્કસ સ્થાન/કેન્દ્ર માટે મોકલવાની જરૂર છે.	સંબંધિત ગ્રીડને લાગુ પડતા વળતર માટેના કટ ઓફ સમયના આધારે ક્રેડિટની પ્રાપ્તિ.
5.બી	સીટીએસ ક્લિયરિંગ માટે મોકલેલ ચેકો -	ગ્રીડમાં જાહેર કરેલ રજા મુજબ	યુનિફોર્મ રજાઓનું કેલેન્ડર

ક્રમ નં	ચેકના પ્રકાર	સમયના ધોરણો	નોંધો
	ગ્રીડ માટેની કેલેન્ડરની માનરજાઓ ચકાસે છે	છે	ત્રણેય ગ્રીડમાં જોવા મળે છે, જ્યાં ગ્રીડ હબ કેન્દ્રો એટલે કે, ચેન્નાઈ/દિલ્હી/મુંબઈ મોટાભાગની રજાઓ પર કામ કરશે, જ્યારે ગ્રીડમાંના અન્ય સ્થાનો યુનિફોર્મ હોલિડે કેલેન્ડર મુજબ રજાઓનું અવલોકન કરી રહ્યાં છે, ગ્રીડ હબ કેન્દ્રો સૂચિત દિવસોમાં બંધ કરવામાં આવશે અને આવા પ્રસંગોએ ગ્રાહકને ગ્રીડ હબના આગલા કામકાજના દિવસે ક્રેડિટ આપવામાં આવે છે. ગ્રીડ માટે સમાન રજાઓનું કેલેન્ડર નજીકની શાખામાં ઉપલબ્ધ હશે.
6.	નોન-સીટીએસ ક્લિયરિંગમાં કલેક્શન માટે ચેક મોકલવામાં આવ્યા છે	31 ડિસેમ્બર 2018 ના રોજ બંધ wef	CTS હેઠળ બિન CTS અનુરૂપ ચેક માટે અલગ સત્ર 31.12.2018 થી બંધ કરવામાં આવ્યું છે. આવા સાધનોને CTS ક્લિયરિંગ દ્વારા ક્લિયર કરવામાં આવશે નહીં અને અવેતન પરત કરવામાં આવશે. 1લી ઓક્ટોબર 2021થી બેંકની તમામ શાખાઓએ ફરજિયાતપણે CTS ક્લિયરિંગમાં ભાગ લેવો જરૂરી છે. ત્યારથી નોન-સીટીએસ/ ઓવર ધ કાઉન્ટર ક્લિયરિંગ બંધ છે
7.	વિદેશી દેશો દ્વારા ઉપાડ કરવામાં આવેલ ચેક.	શ્રેષ્ઠ આધારવાળી પ્રયાસ	સંબંધિત દેશોને લાગુ પડતા ઠક્કલિંગના સમયગાળાને ધ્યાનમાં લીધા પછી બેંક સંવાદદાતા બેંકના નોસ્ટ્રો ખાતામાં ક્રેડિટનીરકમની પર પક્ષને ક્રેડિટ આપશે.

કલેક્શન માટે ઉપર દર્શાવેલ સમયમર્યાદાને બાહ્ય મર્યાદા તરીકે ગણવામાં આવશે અને જો કલેક્શનની પ્રક્રિયા વહેલી પૂરી થઈ જાય તો ક્રેડિટ વહેલાં આપવામાં આવશે.

બેંક ગ્રાહકો દ્વારા વસૂલાત માટે જમા કરાવેલા બહારના ચેકને સ્વીકારવાનો ઇનકાર કરશે નહીં.

3. સ્થાનિક/સીટીએસ/આઉટસ્ટેશન ચેકના વિલંબિત સંગ્રહ પર વ્યાજની ચુકવણી

- a. ઉપર દર્શાવેલ સમયગાળા પછી ક્રેડિટ આપવામાં વિલંબ થાય તો બેંક કલેક્શન ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટની રકમ પર ગ્રાહકને બેંક લાગુ બચત દરે વ્યાજ ચૂકવશે. આ ગણતરી માટે વિલંબનો સમયગાળો લોકલ/આઉટસ્ટેશન ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટના સંગ્રહ માટે સમયમર્યાદા પર કોષ્ટકમાં દર્શાવેલ ટર્નઅરાઉન્ડ સમયની સમાપ્તિની તારીખથી સાધનની પ્રાપ્તિની તારીખ સુધીનો રહેશે.
- b. આ ચુકવણી તમામ પ્રકારના ખાતાઓમાં ગ્રાહકોની કોઈપણ માંગ વિના કરવામાં આવશે. બેંકના નિયંત્રણની બહારના કારણો સિવાય વિલંબિત વસૂલાત પર વ્યાજની ચુકવણીના હેતુ માટે બેંકની પોતાની શાખાઓ અથવા અન્ય બેંકો પર દોરવામાં આવેલા સાધનો વચ્ચે કોઈ ભેદ રહેશે નહીં. વ્યાજની ચૂકવણી માત્ર ભારતમાં સંગ્રહ માટે મોકલવામાં આવેલા સાધનો (INR માં દોરેલા) માટે જ લાગુ થશે.

4. એકાઉન્ટ પેયી ચેકનું સંગ્રહ - તૃતીય પક્ષના ખાતામાં જમા રકમ પર પ્રતિબંધ

RBI નો સંદર્ભ લોપરિપત્ર DBOD.BP.BC.No.56/21.01.001/2005-06 તારીખ 23 જાન્યુઆરી, 2006, જેના સંદર્ભમાં બેંકોને 'એકાઉન્ટ પેયી' ચેકને તેમાં આપવામાં આવેલ નામ સિવાય અન્ય કોઈ વ્યક્તિના ખાતામાં જમા કરવા પર પ્રતિબંધ છે.

અનધિકૃત વસૂલાતના કારણે ઊભી થતી જવાબદારીઓથી બોજારૂપ થતી બેંકોને બચાવવાના હેતુથી, અને ચુકવણી અને બેંકિંગ પ્રણાલીની અખંડિતતા અને સુદૃઢતાના હિતમાં, અને તાજેતરના ભૂતકાળમાં જોવા મળેલા વિચલનોની પુનરાવૃત્તિ અટકાવવા માટે, રિઝર્વ બેંકે અન્ય બેંકોને 'એકાઉન્ટ પેયી' ચેક જમા કરાવવાથી પ્રતિબંધિત કરવાનું જરૂરી માન્યું છે કે જેમાં ચેકઅન્ય કોઈ વ્યક્તિના ખાતામાં જમા છે. તદનુસાર, આરબીઆઈના નિર્દેશ મુજબ, બેંક ચૂકવણી કરનાર ઘટક સિવાય અન્ય કોઈ વ્યક્તિ માટે એકાઉન્ટ પેયી ચેક એકત્રિત કરશે નહીં.

વધુમાં, સહકારી ધિરાણ મંડળીઓના સભ્યોને ખાતા ચૂકવનાર ચેકની વસૂલાતમાં પડતી મુશ્કેલીઓને ઘટાડવા માટે, અમારા દ્વારા છૂટછાટ વધારવામાં આવી હતી. પરિપત્ર DBOD.BP.BC.No. 47/21.01.001/2010-11 તારીખ 1 ઓક્ટોબર, 2010 ના સંદર્ભમાં, બેંકો રૂ. 50,000/- થી વધુ ન હોય તેવી રકમ માટે દોરવામાં આવેલ એકાઉન્ટ પેયી ચેક એકત્રિત કરવાનું વિચારી શકે છે. જેઓ સહકારી ક્રેડિટ સોસાયટીઓ છે તેમના ગ્રાહકોના ખાતામાં, જો આવા ચેકના ચુકવણીકર્તાઓ આવી સહકારી ક્રેડિટ સોસાયટીઓના ઘટક હોય તો ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત 1 ઓક્ટોબર, 2010 ના પરિપત્રમાં દર્શાવેલ મુજબ, છૂટછાટ નીચેની શરતોને આધીન છે

- ઉપરોક્ત મુજબ ચેકો એકત્રિત કરતી વખતે, બેંકોએ સંબંધિત સહકારી ધિરાણ મંડળીઓ દ્વારા લેખિતમાં સ્પષ્ટ રજૂઆત કરવી જોઈએ કે, ચેકમાં ચૂકવનારની જે સોસાયટીનું નામ આપવામાં આવેલ છે તેની તપાસ પછીની આવક માત્ર સહકારી ક્રેડિટના સભ્યના ખાતામાં જમા કરવામાં આવશે. તે કલમ 131 સહિત નેગોશિયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ, 1881 ની જોગવાઈઓની જરૂરિયાતોને આધીન રહેશે.
- એકત્ર કરતી બેંકે પણ આવી સહકારી ધિરાણ મંડળીઓના સંદર્ભમાં યોગ્ય ખંત રાખી ખાતરી કરવી જોઈએ કે ગ્રાહકોના KYC દસ્તાવેજો સોસાયટીના રેકર્ડમાં સચવાય છે કે નહીં અને બેંકને ચકાસણી માટે તે ઉપલબ્ધ છે કે નહીં.

- જો કે, એકત્ર કરતી બેંકોએ ધ્યાન રાખવું જોઈએ કે ચેકના સાચા માલિક દ્વારા દાવો કરવામાં આવે તો, ચેકના સાચા માલિકના અધિકારો આ પરિપત્રથી કોઈપણ રીતે પ્રભાવિત થતા નથી અને બેંકોએ સ્થાપિત કરવું પડશે કે તેઓએ પ્રશ્નમાં ચેક એકત્રિત કરતી વખતે સફાવનાથી અને બેદરકારી વગર કાર્ય કર્યું.

5. રોકડ વ્યવસ્થાપન સેવાઓ

કેશ મેનેજમેન્ટ સર્વિસીસ (CMS)નો લાભ લેતા ગ્રાહકો માટે, બેંક અને ગ્રાહકો વચ્ચેના દ્વિપક્ષીય કરારની શરતો અનુસાર સાધનોનો સંગ્રહ હાથ ધરવામાં આવે છે. જો કોઈ દંડ હોય તો, દ્વિપક્ષીય કરારની શરતો અનુસાર તે ચૂકવવાપાત્ર રહેશે.

6. ટ્રાન્ઝિટમાં/ ક્લિયરિંગ પ્રક્રિયામાં અથવા પેઇંગ બેંકની શાખામાં ચેક/ સાધનો ખોવાઈ ગયા

- વસૂલાત માટે સ્વીકારવામાં આવેલ ચેક અથવા સાધન, ટ્રાન્ઝિટ દરમિયાન અથવા ક્લિયરિંગ પ્રક્રિયામાં અથવા ચૂકવણી કરતી બેંકની શાખામાં ખોવાઈ જાય તો, બેંકને નુકસાનની જાણ થતાં તરત જ, તે ખાતાધારકના ધ્યાન પર લાવશે જેથી કરીને કે એકાઉન્ટ ધારક, ડ્રોઅરને સ્ટોપ પેમેન્ટ રેકૉર્ડ કરવા માટે જાણ કરી શકે છે અને એ પણ ધ્યાન રાખે છે કે ખોવાયેલા ચેક/ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટની રકમ જમા ન થવાને કારણે તેના/તેણી દ્વારા જારી કરાયેલા ચેકનું અપમાન ન થાય.
- જો ચૂકવણી કરનાર બેંકની શાખામાં ચેક/ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ ગુમ થઈ ગયા હોય, તો કલેક્ટ કરતી શાખાને ચૂકવણી કરનાર બેંકર પાસેથી ચેક/ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટની ખોટ માટે ગ્રાહકને ભરપાઈ કરાયેલા ચાર્જીસ/વ્યાજ ખર્ચ સહિતની રકમ વસૂલવાનો અધિકાર હશે.
- બેંક ગ્રાહકને ચેકના ઉપાડમાંથી ડુપ્લિકેટ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ મેળવવા માટે તમામ સહાય પૂરી પાડશે. આ ફક્ત ભારતમાં ચૂકવવાપાત્ર INR માં દોરેલા સાધનો પર લાગુ થશે.
- ટ્રાન્ઝિટમાં ખોવાયેલા સાધનોના સંબંધમાં બેંક ખાતાધારકને નીચે મુજબ વળતર આપશે અને તેને ચૂકવણી કરનાર બેંક પાસેથી વસૂલ કરશે.
- જો વસૂલાત માટે નિર્ધારિત સમય મર્યાદા પછી ગ્રાહકને સાધનની ખોટ અંગેની માહિતી આપવામાં આવે તો (7/10/14 દિવસ જેવો કેસ હોઈ શકે) લાગુ બચત નિર્ધારિત દરે બેંક દ્વારા સંગ્રહ સમયગાળા કરતાં વધુ સમય માટે વ્યાજ ચૂકવશે. આ ઉપરાંત, ડુપ્લિકેટ ચેક/ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ મેળવવામાં વધુ વિલંબ અને તેની વસૂલાત માટે બેંક બચત દરે 15 દિવસના સમયગાળા માટે ચેકની રકમ પર વ્યાજ ચૂકવશે.
- રસીદના ઉત્પાદન પર ડુપ્લિકેટ ચેક/ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ મેળવવા માટે ગ્રાહકને જે વાજબી ચાર્જ લાગતો હોય તે માટે બેંક પણ વળતર આપશે, જો ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ બેંક/સંસ્થા પાસેથી મેળવવાનું હોય તો તે ડુપ્લિકેટ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ ઇશ્યૂ કરવા માટે ફી વસૂલશે.
- સંવાદતા બેંક દ્વારા રસીદ પહેલા ગુમ થયેલ વિદેશી ચલણના ચેક માટે, બેંક સંબંધિત દસ્તાવેજ બનાવનાર ગ્રાહક પર સ્ટોપ પેમેન્ટ શુલ્ક વસૂલ કરશે.

જો બેંક અથવા તેની સંવાદદાતા બેંક ચેક ગુમાવે તો જવિદેશી ચલણની તપાસ માટે વળતર લાગુ થશે. આવા કિસ્સામાં વળતર નીચે મુજબ હશે:

- જો ગ્રાહકને વસૂલાત માટે નિર્ધારિત સમય કરતાં વધુ સાધનની ખોટ અંગેની માહિતી આપવામાં આવે તો, લાગુ બચત નિર્ધારિતબેંક દરે સંગ્રહ સમયગાળા કરતાં વધુ સમયગાળા માટે વ્યાજ ચૂકવશે.
- બેંક ગ્રાહકને કોઈપણ વ્યાજબી શુલ્ક માટે વળતર પણ આપશે /તેને રસીદના ઉત્પાદન પર ડુપ્લિકેટ ચેક/ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ મેળવવાનો ખર્ચ થાય તે કિસ્સામાં ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ બેંક/સંસ્થા પાસેથી મેળવવામાં આવે છે અને જો ડુપ્લિકેટ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ ઇશ્યૂ કરવામાં આવે તે માટેની ફી વસૂલવામાં આવે છે.
- વિદેશી ચલણના ચેકના કિસ્સામાં વિદેશી વિનિમય દરની પ્રતિકૂળ હિલચાલને કારણે બેંક કોઈપણ સંભવિત નુકસાનની ભરપાઈ કરશે. આમ વળતરની ગણતરી વસૂલાત માટે નિર્ધારિત સમયના આધારે કરવામાં આવશે.

કુદરતી આપત્તિ

જો કોઈ અણધારી ઘટના જેમકે નાગરિક હંગામો, તોડફોડ, અકસ્માત, આગ, આતંકવાદી હુમલાઓ, કુદરતી આફતો અથવા અન્ય “ઈશ્વરનાં કૃત્યો”, યુદ્ધ, બેન્કને નુકસાન સહિત (પરંતુ તેના સુધી મર્યાદિત નહીં) બને, તો બેન્ક કે તેની સંવાદદાતા બેંક(ઓ)ગ્રાહકોને વિલંબિત ધિરાણ માટે વળતર આપવા માટે કે સુવિધાઓ આપવાજવાબદાર રહેશે નહીં., સંચારના સામાન્ય માધ્યમોની ગેરહાજરી અથવા તમામ પ્રકારના વાહનવ્યવહાર વગેરે બેંકના નિયંત્રણની બહાર, તેને નિર્દિષ્ટ સેવા વિતરણ પરિમાણોની અંદર તેની જવાબદારીઓ નિભાવતા અટકાવે છે.

દૃષ્ટાંતરૂપ પરંતુ વાંધાઓની સંપૂર્ણ ન હોય તેવીસૂચિ જ્યાં ગ્રાહકોની ભૂલ ન હોય

(બેન્કસના ક્લિયરિંગ હાઉસ માટે સમાન નિયમો અને નિયમો માટે સાધન અને છબી-આધારિત ચેક ક્લિયરિંગ માટે લાગુ)

કોડ નં. પરત ફરવાનું કારણ

- 33 વિકૃતસાધન; બેંક ગેરંટી જરૂરી છે
- 35 ક્લિયરિંગ હાઉસ સ્ટેમ્પ / તારીખ જરૂરી
- 36 ખોટી રીતે વિતરિત / અમારા દ્વારા ઉપાડ કરવામાં આવેલ નથી
- 37 યોગ્ય ઝોનમાં હાજર
- 38 સાધનમાં બાહ્ય પદાર્થ હોય છે
- 39 છબી સ્પષ્ટ નથી; કાગળ સાથે ફરીથી પ્રસ્તુત કરો
- 40 દસ્તાવેજ સાથે રજૂ કરો
- 41 આઇટમ બે વાર સૂચિબદ્ધ
- 42 પેપર મળ્યા નથી
- 60 બે બેંકો કરી
- 61 ક્રોસિંગ સ્ટેમ્પ રદ નથી
- 62 ક્લિયરિંગ સ્ટેમ્પ રદ નથી
- 63 ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ ખાસ કરીને બીજી બેંકમાં મોકલવામાં આવે છે
- 67 લેનારનું સમર્થન અનિયમિત હોય ત્યાં / બેંકની પુષ્ટિ એકત્રિત કરવાની જરૂર છે
- 68 ચિહ્ન / અંગૂઠાની છાપ દ્વારા સમર્થન માટે મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા સીલ સાથે પ્રમાણિત કરવું જરૂરી છે
- 70 સલાહ મળી નથી
- 71 રકમ / નામ સલાહ પર અલગ પડે છે
- 72 સ્પોન્સર બેંક સાથે ઉપાડ કરનાર બેંકનું ફંડ અપૂરતું છે (સબ-સભ્યોને લાગુ)
- 73 બેંકમાં ચુકવણી કરનારનું અલગ ડિસ્ચાર્જ જરૂરી છે
- 74 1લી પ્રોક્લિસિમો સુધી ચૂકવવાપાત્ર નથી
- 75 પે ઓર્ડર માટે પ્રતિ સહી જરૂરી છે
- 76 જરૂરી માહિતી સુવાચ્ય/સાચી નથી
- 80 બેંકનું પ્રમાણપત્ર અસ્પષ્ટ/અપૂર્ણ/જરૂરી છે
- 81 કચેરી દ્વારા ડ્રાફ્ટ ખોવાઈ ગયો; ઇશ્યુ કરનાર ઓફિસ તરફથી પુષ્ટિ જરૂરી છે
- 82 બેંક / શાખા અવરોધિત
- 83 ડિજિટલ પ્રમાણપત્રની માન્યતા નિષ્ફળતા
- 84 અન્ય કારણો - કનેક્ટિવિટી(જોડાણ) નિષ્ફળતા
- 87 'ચુકવનારનું એકાઉન્ટ ક્રેડિટેડ' - સ્ટેમ્પ આવશ્યક છે
- 92 બાકાત કરેલ બેંક